

Boerderijschool

Verkorte handleiding Boerderijschool

De handleiding bevat informatie voor scholen en boeren voor de voorbereiding en uitvoering van een boerderijschool. De inzet is om ca. 20 dagdelen levend leren (leren in het echte leven en over het echte leven) in de land- en tuinbouw te realiseren voor leerlingen van de basisschool. De handleiding helpt bij het grondig nadenken over de organisatie van een boerderijschool. Het geeft inzicht wat er allemaal bij komt kijken en geeft duidelijkheid over wat er zoal gebeurt in het kader van de Boerderijschool en door de school en de boerderij geregeld mag worden. De inhoud beperkt zich tot de meeste relevante informatie. Het is beknopt geformuleerde informatie, die geordend is aan de hand van vragen. Hier is voor gekozen omdat het uitgangspunt is dat vanuit de verbinding van een unieke school met een unieke boerderij elke boerderijschool een eigen cultuur, kleur en mogelijkheden zal hebben. De handleiding dient ter ondersteuning van de onderlinge afstemming tussen de leerkracht en de boer. Het kan deze benadering van mens tot mens niet vervangen. In de verbondenheid ligt immers de kracht van de boerderijschool. De handleiding kan worden gebruikt als een checklist. In de bijlagen zijn stukken opgenomen die extra toegespitste informatie geven, zoals inventarisatievragen voor boeren, voorbeeld dagplanning, voorbeeldbrieven voor ouders etc. We wensen jullie veel plezier bij de voorbereiding!

Inhoudsopgave handleiding

1. Voorbereiding - hoe beginnen?
2. Planning en organisatie van boerderijschool
3. Kennismaking, spelregels
4. Afspraken en evaluatie

Voor scholen en agrarische ondernemers die participeren in de Boerderijschool is een uitgebreide versie van deze handleiding beschikbaar.

1. Voorbereiding van het levend leren op de boerderij

Werken aan samenwerking school - boerderij

1.1 Initiatief.

- Wie neemt het initiatief en met welk doel?
- Hoe past het bij het doel van de andere partij(en)?

Tip: Verwachtingen uitspreken bevordert communicatie en succes in later stadium.

1.2 Voorbereiding voor boeren.

- Hoe past de boerderijschool binnen het bedrijfsconcept?
- Heeft u een beeld wat u de kinderen te bieden heeft?
- Heeft u ervaring met derden op de boerderij?
- Heeft u ervaring met kinderen en educatie? Zo ja, met welke leeftijdscategorie?
- Heeft u een overdekte ruimte waar de klas ontvangen kan worden of kunt u deze creëren eventueel samen met de kinderen b.v. met strobalen?
- Welke werkzaamheden zijn er op de boerderij: door de seizoenen heen, met de dieren en in de tuin, binnen, buiten, goed weer, slecht weer, primair en verwerking;

1.3 Voorbereiding voor leerkrachten en directie.

- Hoe past de boerderijschool binnen het schoolconcept?
- Is er ooit eerder een vorm van samenwerking geweest met een boerderij?
- Wat is de status van het project boerderijschool? Is de intentie toe te werken naar een structurele verbinding met een boerderij?
- Wordt er iets aan buitenonderwijs op school gedaan? Doet de school iets aan projectonderwijs en/of levend leren waarbij de kinderen meer leren over hun eigen omgeving. Kan de boerderijschool worden gezien als een uitbreiding of verdieping hiervan?
- Welke klas gaat naar de boerderij?
- Bent u bekend met de land- en tuinbouw?
- Kunt u voor uzelf verantwoorden dat het hier niet gaat om een extra activiteit, maar om een aanpak die begint in het echte leven en die aansluit bij de werkwijze van school?
- Heeft u een idee welke vakken en thema's beter kunnen worden uitgevoerd als het leren op de boerderij erbij betrokken wordt?
- Heeft u al gekeken of er onder de collega's mensen zijn die mee willen denken of mee te helpen? Zijn er toevallig collega's die zelf op de boerderij zijn opgegroeid? Zijn er mensen die bepaalde hobby's hebben die handig zijn, bijvoorbeeld eigen groenten kweken, timmeren, koken, techniek?
- Heeft u ideeën hoe u vanuit de visie van verbondenheid ouders betreft bij de boerderijschool?

2. Planning en organisatie van boerderijschool

2.1 Informeren en betrekken van ouders.

- Is er commitment van de ouders voor de boerderijschool?
- Zijn ze door middel van een brief geïnformeerd over de voorbereiding van de boerderijschool?
- Is er voor aanvang van de boerderijschool een ouderavond georganiseerd waar ze zijn geïnformeerd over de boerderijschool?
- Zijn enkele ouders gevraagd om als begeleider met de boerderijschool mee te helpen?

(meefietsen en een groepje begeleiden) En weten deze ouders wat van hen wordt gevraagd? (Begeleiden van groepje; zelf het goede voorbeeld geven; hulp bieden, maar kinderen doen het werk; ouder niet met eigen kind in groepje)

- Zijn er praktische afspraken gemaakt over het vervoer (een goede fiets), juiste kleding (goede schoenen, kleren die vies mogen worden, regenkleding, extra drinken, petje bij warm weer, ..)
- Zijn de ouders geïnformeerd dat ze een keer op de boerderijschool worden uitgenodigd. (bijvoorbeeld op de boerderij een rondleiding krijgen van de kinderen)
Heeft de leerkracht de ouders uitgenodigd om feedback te geven over deze nieuwe manier van onderwijs? (Vragen, opmerkingen en ideeën van zowel de ouders als de kinderen (via de ouders))

2.2 Inhoud bepalen

- Hebben de boer en leerkracht elkaar voorafgaand aan de boerderijschool een keer op de boerderij ontmoet?
- Boerderijschool is geen format tot op de minuut uitgewerkt. Het concrete werk is het vertrekpunt bij het levend leren op de boerderij. Welke werkzaamheden zijn er voor de kinderen op de boerderij: door de seizoenen heen, met de dieren en in de tuin, binnen, buiten, goed weer, slecht weer, primair en verwerking?
- Uitgangspunt bij de boerderijschool is dat de betrokkenen (boeren, leerkracht, begeleiders) hun eigen deskundigheid inbrengen. (in het begeleiden van kinderen; in het werken en leren op de boerderij, ...) Door te reflecteren kan de werkwijze zich ontwikkelen en bijgesteld worden. Op welke wijze wordt er gereflecteerd op het eigen handelen?
- Hoe wordt de kennismaking van de kinderen met de boerderij en de boeren gedaan en wanneer worden met de kinderen afspraken gemaakt over de regels die op het bedrijf gelden? (Starten met kennismakingsbijeenkomst)
- Zijn werkzaamheden voor de eerste drie weken vooruit gepland?
- Is er een alternatief programma voor regen of als een activiteit sneller klaar is dan gepland?
- Het gaat bij de boerderijschool om het leren in het echte leven (buiten de klas) als onderdeel van de school. Het terugkijken/reflecteren op de leerervaringen op de boerderij vormt een wezenlijk onderdeel van de boerderijschool.
Hoe wordt gedurende het jaar het leren op de boerderij verbonden met het leren op school? Waar is het leren op de boerderij voor de school een antwoord op? Hoe wordt op school teruggeblikt op de boerderijervaringen? (o.a. in logboek tekenen of een verslag schrijven; kringgesprek of individueel gesprek) Reflectievragen zijn bijvoorbeeld: wanneer was je enthousiast; wat doe je graag; wat heeft je het meest geraakt; wat heb je deze week op de boerderij geleerd(top) en wat wil je nog leren (tip)).

2.3 Afspraken

- Planning boerderijschool: data boerderijschool (vast dagdeel per week); dagplanning: welke werkzaamheden gaan de kinderen doen; lunch: net als bij een gewone schooldag, nemen de kinderen zelf eten en drinken mee;
- Begeleiding op de boerderij. Wie begeleiden: boer, ouder, stagiaire, leerkracht?;
- Kinderen werken in groepjes (ong. 6 kinderen/groep). Hoe worden werkgroepjes samengesteld en wie beslist?;
- Afbakening rol boer – leerkracht. De boer(in) is verantwoordelijk voor bedrijf; school – leerkracht is eindverantwoordelijk; Afstemming over manier van benaderen kinderen. De

leerkracht is verantwoordelijk op pedagogisch gebied en handelt in voorkomende situaties overeenkomstig het pedagogisch beleid van de school en de specifieke aanpak in de klas;

- Verzekeringen. Wie heeft welke verzekering? De school heeft een WA verzekering afgesloten; Ook de boer(in) heeft een WA – verzekering afgesloten en heeft ‘educatie’ als nevenactiviteit aangetekend op het polis blad;
- Geld: afspraken over financiering en facturering; Tijdsinvestering van betrokkenen buiten aanwezigheid van klas op de boerderij: voorbereiden, (telefonisch) afstemmen boer – leerkracht, voortgangsbijeenkomsten leerkracht – boerkoppel; individuele coaching van boeren door consultant Boerderijschool;
- Communicatie: afstemming leerkracht – boer : telefonisch of per mail voor iedere boerderijdag o.a. geplande activiteiten bespreken; evaluatie van de dag
- Praktische afspraken. Mogelijkheden voor handen wassen voor het eten, gebruik, van een wc; Veiligheid op het bedrijf: kinderen zien niet altijd het gevaar, dus preventief optreden (sleutels van machines af; chemische middelen buiten bereik van de kinderen, mestput goed afgesloten etc.); Waar mogen fietsen, auto’s of bus staan?
- Vervoer. Als kinderen met fiets gaan: veiligste route uitstippelen; begeleiders regelen / hesjes voor kinderen; afspraken met kinderen hoe te handelen bij b.v. oversteken van drukke straat;

3.Kennismaking en onderlinge afspraken

- Het eerste bezoek staat in het teken van de kennismaking: met elkaar, met het bedrijf en met de regels en gebruiken op de boerderij. (Kringgesprek op de boerderij: Wat weten jullie al van de boerderij?; Uitleg over het werken op de boerderij: benadering van de kinderen als hulpboeren. Iedereen doet alles, want het werk moet worden gedaan; Kennismaken met elkaar: iedereen vertelt iets over zichzelf. Daarna in 2 groepen rondleiding / kennismaken met ... en tuin / akker. En uitleg over regels / gebruiken en gevaarlijke / verboden plekken (zoals mestsilos))

4.Evaluatie en doorstart

- De voortgang wordt op verschillende momenten met verschillende betrokkenen geëvalueerd. Uitgangspunt bij de boerderijschool is dat de betrokkenen (boeren, leerkracht, begeleiders) hun eigen deskundigheid inbrengen (In het begeleiden van kinderen; in het werken en leren op de boerderij). Door te reflecteren kan werkwijze ontwikkeld en bijgesteld worden. Boeren en leerkrachten werken met standaard evaluatieformulieren. Ook worden er evaluatiegesprekken gehouden, die door de consultant van de boerderijschool worden begeleid. Afspraken maken voor voortgangs- en evaluatiegesprekken en over frequentie van invullen evaluatieformulieren.
- Vaststellen van successen en ontwikkelpunten op de boerderij en op school; Wat zijn ervaringen van ouders, boeren, kinderen, leerkracht, stagiaires, directie/school;
- Afspraken over doorstart;